

Geschubde mannetjesvaren kiest voor regenrijke bosgebieden

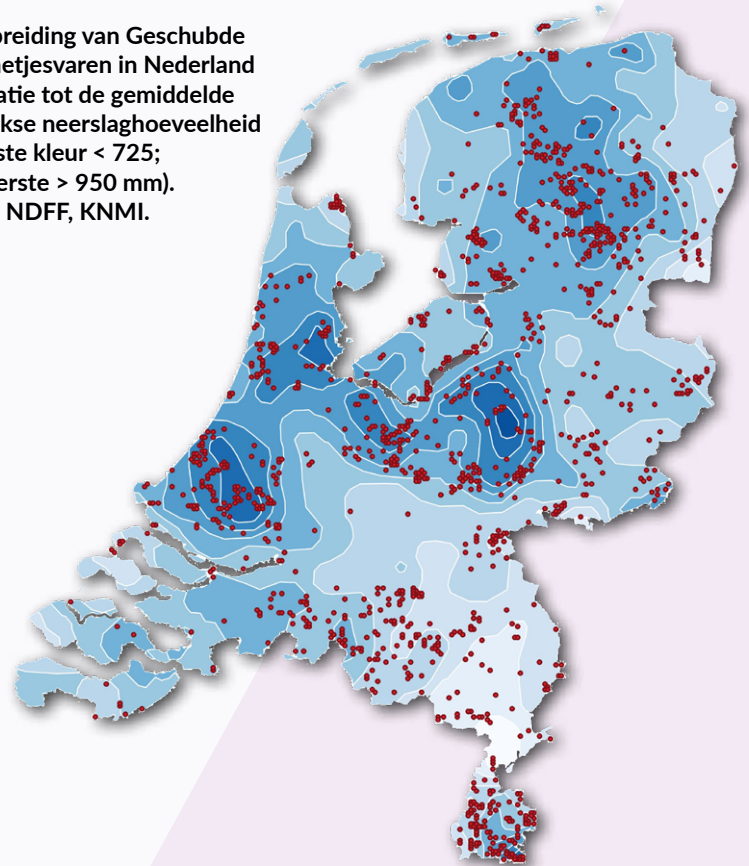
Klimaatverandering heeft in de afgelopen decennia gezorgd voor toename van de hoeveelheid neerslag. Sporenplanten, zoals varens, doen het goed in regenrijke gebieden, omdat ze in een deel van hun levenscyclus afhankelijk zijn van bevruchting via water.

Laurens Sparrius & Edwin Dijkhuis (FLORON)

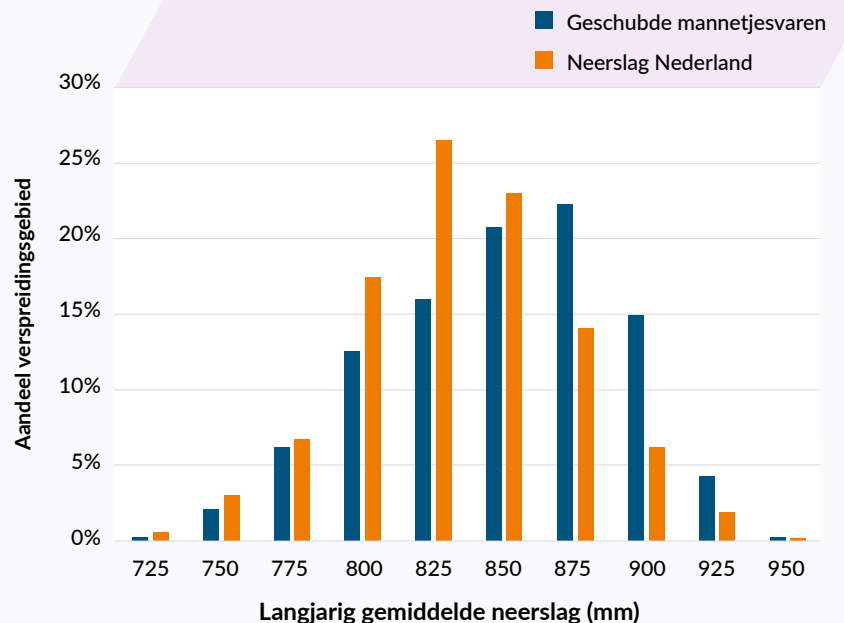
Eén van de varens die sterk geprofiteerd lijkt te hebben van de toegenomen neerslag is Geschubde mannetjesvaren (*Dryopteris affinis* agg.). De soort kwam van oudsher in Zuid-Limburg en de Achterhoek voor, maar is vanaf 1980 sterk toegenomen in loofbossen (Bremer e.a., 1994). Eerst verscheen de soort in relatief vochtige bossen op leem en klei in de Noordoostpolder, Drenthe en later ook in Brabant. Daarna werd de soort in bijna alle bosgebieden in Nederland weleens aangetroffen, hoewel de populaties vaak klein zijn.

Nu de soort algemener is geworden, tekent zich ook een verspreidingspatroon af dat een opmerkelijke correlatie met de neerslag vertoont. Op plekken waar de soort in bossen op zandgrond groeit, gaat het vaak om neerslagrijke gebieden, zoals grote delen van Drenthe, de Veluwe en het Gooi ❶. De voorkeur voor neerslag kunnen we bepalen als we de neerslagverdeling in Nederland en het verspreidingsgebied van de soort vergelijken ❷. De mediaan van de neerslaghoeveelheid is 50 mm per jaar hoger dan de landelijke neerslagverdeling.

- ❶ Verspreiding van Geschubde mannetjesvaren in Nederland in relatie tot de gemiddelde jaarlijkse neerslaghoeveelheid (lichtste kleur < 725; donkerste > 950 mm).
Bron: NDFF, KNMI.

- ❷ De neerslagverdeling over Nederland en het verspreidingsgebied van Geschubde mannetjesvaren laat zien dat deze varen vaker in regenrijke delen van het land voorkomt.

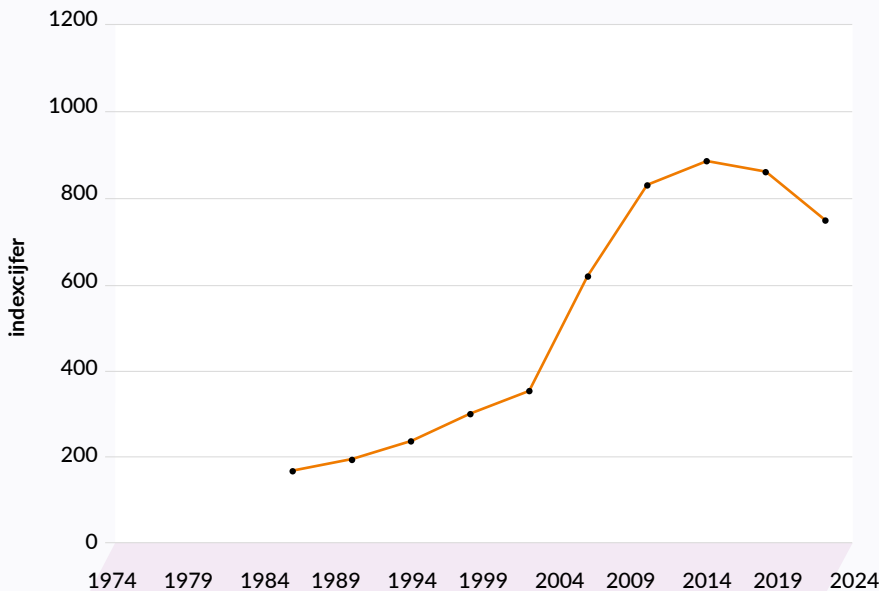

Geschubde mannetjesvaren.
Foto: Willem Braam.

Voor Stekende wolfsklauw bleek de aanhoudende droogte van 2018 desastreus. Meer dan de helft van de populaties bleek in 2019 (grotendeels) afgestorven. Foto: Edwin Dijkhuis.

De verschillende soorten mannetjesvaren en de verwante stekelvaren komen in Atlantische streken veel voor, maar dat geldt niet voor alle sporenplanten. In de groep wolfsklauwen, zien we veel soorten met een uitgesproken noordelijke verspreiding. Veel van deze soorten groeien weliswaar op vochtige bodems en in neerslagrijke gebieden, maar hebben duidelijk last van de extreem droge zomers die we in de laatste tien jaar hebben gehad, in het bijzonder Stekende wolfsklauw (Slootweg e.a., 2020).

3 Verspreidingstrend van Geschubde mannetjesvaren weergegeven als indexcijfer (1975-1978 = 100).
Bron: NEM (CBS & FLORON, 2023).

